

Pæd.kons. Lis Pøhler
E: lis.poehler@gmail.com
www.laesning.dk

Strukturerede tekstsamtaler

Temadag om
Læseforståelse og læseforståelsesvanskeligheder
ROAL og UC Syd
Mandag den 20. november 2017
14.00 – 15.00

Strukturerede tekstsamtaler

- Projektet gennemførtes i 2013-2015.
- Rapport og alle materialer kan frit downloades
 - www.videnomlaesning.dk/projekter/strukturerede-tekstsamtaler

eller

- www.laesning.dk
- Findes både i dansk og svensk version

Med støtte fra
TrygFonden

Projektets grundteser

- Alle elever skal og kan undervises i tekstforståelse
- Eleverne bliver bedre til at forstå de tekster, de læser, hvis de undervises i og får lejlighed til at træne hensigtsmæssige strategier til dette
- Struktureret, fokuseret og direkte undervisning fremmer læringen

Projektets formål

- Styrke elevernes kompetencer i tekstforståelse
- Sammenligne effekten af to forskellige metoder
 - **Læserollemetoden**
 - **Stil-spørgsmål-metoden**
- i to forskellige elevgrupper
- i tre forskellige lande (DK, F, S)

Projektets målgruppe

- Elever med generelle indlæringsvanskeligheder
- Elever med autisme
- Elever i alderen 13-17 år
- Elever i specialklasser eller specialskoler
- **Det kunne lige så godt have været**
 - elever på mellemtrinnet
 - elever med tekstforståelsesvanskeligheder

Projektets forløb

- Tilladelser fra alle forældre
- Førtest af elever
- Undervisning af lærere (3 timer)
- Undervisning af eleverne
 - 8 uger
 - 2 gange om ugen á ca. 20 min
 - Én lærer og 3-4 elever
 - Supervision, videooptagelser, logbøger
- Eftertest og lærerinterview
- Lærertræf

Forventninger

- Eleverne øger deres tekstforståelse
- De to metoder er lige effektive
- Eleverne får en positiv oplevelse af at have deltaget i projektet
- Lærerne får en oplevelse af, at projektet styrker glæden og lysten til at lære hos eleverne
- Lærerne har intentioner om at bruge metoderne efterfølgende

Fælles for de to metoder

- Bygger på den reciproke undervisning
 - Giver eleverne erfaringer med arbejdsmåder, så de kan udvikle og overvåge egen tekstforståelse
 - Er gensidig, dialogisk og stilladserende
 - Udvikler sig fra stærk lærerstyret til elevstyret samtale
- Er meget konkrete og meget strukturerede
- Belaster ikke elevernes hukommelse og koncentration
- Fokuserer både på det, der står på linjen, og det, der står mellem linjerne
- God samtaleadfærd, gode svar og gode spørgsmål roses altid

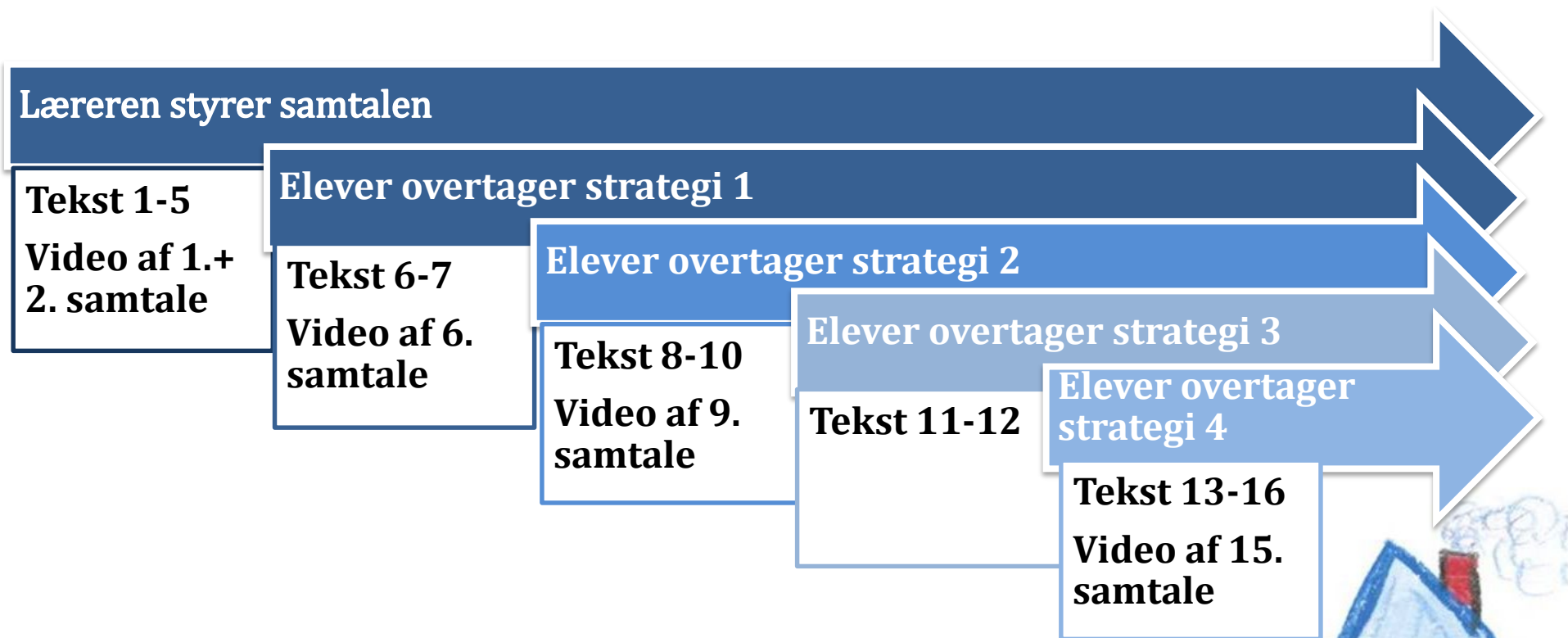
Fælles for de to metoder

- Læsning af de samme 16 tekster
- Fire strategikort
- 4 elever i hver gruppe
- Én lærer til hver gruppe
- To lærere på samme skole – hver sin metode
- Fast undervisningstid 2 x ca. 20 min. om ugen i aflukket lokale
- Videoptagelser og logbøger

Fra lærerstyring til elevstyring

Projektkonsulenter med 1. – 5. samtale, samt 9. samtale

Læserollemetoden

- Teksten klippes op i mindre strimler
- Der udleveres kun én strimmel ad gangen
- Hver strimmel drøftes iht. strategierne:

Forudsige

Stille spørgsmål

Finde nye ord

Sammenfatte

Én ny strategi ad gangen

Tekst 1

Forudsige

Tekst 2

Forudsige

Stille
spørgsmål

Tekst 3

Forudsige

Stille
spørgsmål

Finde nye ord

Tekst 4

Forudsige

Stille
spørgsmål

Finde nye ord

Sammen-
fatte

Tekst 1 – Læserollemetoden

Kat fastklemmt – Falck rykkede ud

- ❖ **Klip 1** uddeles og læses højt
- ❖ Hvad tror I, det er for en tekst?
- ❖ Hvad tror I, denne her avisartikel handler om?
- ❖ **Tag ikke stilling til svarene!**

Forudsige

Tekst 1 – Læserollemetoden

Kat fastklemt – Falck rykkede ud

En kat som havde været forsvundet et døgn blev fundet igen

- ❖ **Klip 2** uddeles og læses højt
- ❖ Læs teksten højt for eleverne.
- ❖ Hvad ved vi nu?
- ❖ Hvordan passer indholdet med det, vi gættede på?
- ❖ Hvad tror I så, vi får at vide?
- ❖ **Tag ikke stilling til svarene!**
- ❖ Nu må vi se, hvad der så kommer

Forudsige

Tekst 1 – Læserollemetoden

Kat fastklemt – Falck rykkede ud

En kat som havde været forsvundet et døgn blev fundet igen.

Den sad fastklemt mellem to vægge.

Ved frokosttid fik alarmcentralen en melding om,
at en kat sad fast mellem to vægge.

Katten havde på det tidspunkt været forsvundet et døgn.

Falckredderne fik katten fri, og den får nu en fredelig jul.

Forudsige

2. tekstsamtale

- Repetition af første samtale
- Samtale om det nye strategikort:
 - Hvilke ord kan man bruge, når man skal stille et spørgsmål?
 - Skriv ordene på tavlen
 - GEM listen!

Stille spørgsmål

Eksempel på hv-liste

Hvorfor

Hvad

Hvordan

Hvem

Hvor

Hvilken

Hvilke

Hvornår

Alpakaer dræbt af ulv?

Seks alpakaer blev dræbt natten til torsdag af en ulv

nær en lille by i Midtsverige.

– Jeg føler sorg og vrede på samme tid,

siger opdrætter Sven Persson.

*Nya Wermlands-Tidningen,
27.04.2013*

Fra videooptagelse

Lærer: Nu skal vi stille et spørgsmål til teksten.
Hvad kan vi spørge om?
(peger på tavlen med hv-ordene)

Martin: Hvad er en alpaka?

Lærer: Hvad er en alpaka? Det kunne vi i hvert fald godt tænke os at få svar på.

Anton: Jeg mener, at det er en eller anden person fra et eller andet land måske
Filippinerne eller sådan noget.

Fra videooptagelse

Lærer: Jeg tænker også: Hvorfor mon der er et spørgsmålstegn i overskriften?

Anton: Det er nok, fordi man ikke er sikker på, om det var ulve, der dræbte, de der alpakaer

Fra videooptagelse

Spørgsmål til teksten efter strimmel 2:

Hvor blev alpakaerne dræbt?

Hvornår blev alpakaerne dræbt?

Hvorfor blev alpakaerne dræbt?

Hvordan blev alpakaerne dræbt?

...

Læreren uddeler strimmel 5:

”... siger opdrætter Sven Persson”

Anton: Nå! Opdrætter ... så er det dyr!

Tekst 6: Hård træning

Hård træning

Amanda, som er europæisk mester i kørestol, bruger sine dage til studier og træning.

– Jeg træner seriøst i kørestol syv dage om ugen, siger hun.

...

Nye ord: *Hård træning*

Lærer: Hvad vil det sige, at hun bruger sine dage til studier, tror I?

Kim: Er det ikke sådan, at man taler i sådan en mikrofon, er det ikke det?

Lærer: Nej, hvad vil det sige?

Rasmus: Hun træner i et studie.

Lærer: Nej, til studier og træning.

Rasmus: Nå ...

Nye ord: *Hård træning*

Lærer: Hvad vil det sige? Studier, det kommer af at studere. Hvad tror I så, man gør?

Rasmus: Hun ... ja, hun træner.

Lærer: Hvad gør man, når man studerer, hvor går man så henne?

Kim: I gymnasiet.

Lærer: Man kunne gå på gymnasiet.
Kunne man gå andre steder?

Kim: Ja, High School ...

Rasmus: Praktik?

Lærer: Hun er i gang med en uddannelse i hvert fald.

Når alle strategier er lært

Hver strimmel skal gennemgås nogenlunde sådan:

- Læs teksten højt
- Hvad ved vi nu?
- Hvordan passer indholdet med det, vi gættede på?
- Hvad tror I så, vi får at vide?
- Hvilke spørgsmål vil I nu stille til teksten?
- Kan I finde nye ord i denne tekst?
- Hvad mon det betyder?
- Er der flere nye ord?
- Når hele teksten er læst, skal I sammenfatte:
 - Brug ordene **først – dernæst – til sidst**

Tekstsamtale 10

Mand bidt af giftig slange

En 40-årig mand blev i lørdags bidt af en kobra i sin lejlighed.

Forudsige

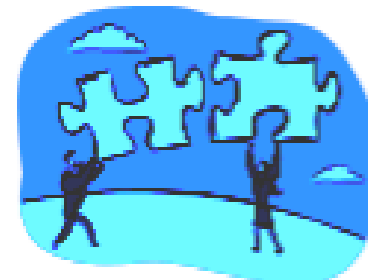
Stille spørgsmål

Finde nye ord

Sammenfatte

Tekstsamtale 10

Mand bidt af giftig slange

En 40-årig mand blev i lørdags bidt af en kobra i sin lejlighed.

Kobraen er en farlig slange.

Udsagn fra lærer

”Fordelen ved Læserollemetoden er, at den er meget håndgribelig. Den er meget slavisk. Eleverne er så forskellige og forstår på så forskellige niveauer.

Metoden gør det meget nemmere at differentiere. Når der er fast struktur på timen og spørgsmålene, giver det eleverne frihed til at tænke bedre over svaret.

De forstår stadig på forskellige niveauer, men de ved, hvor jeg vil hen med mine spørgsmål.”

Kat fastklemmt - Falck rykkede ud

En kat som havde været forsvundet et døgn blev fundet igen. Den sad fastklemmt mellem to vægge.

Ved frokosttid fik alarmcentralen en melding om, at en kat sad fast mellem to vægge.

Katten havde på det tidspunkt været forsvundet et døgn. Falckredderne fik katten fri, og den får nu en fredelig jul.

Borås Tidning 24 dec. 2012

1. spørgsmål

Præcis dér

- Svaret står direkte i teksten – og som regel også i 1. linje.
- Svaret er nemt at finde; det står **præcis dér**.

2. spørgsmål

Tænk og led

- Svaret står i teksten. Eleven må eventuelt sammenkoble information fra flere sætninger, for at kunne svare.
- For at finde svaret skal eleven **tænke og lede**.

3. spørgsmål

Tænk dig om

- Svaret kan ikke findes direkte i teksten. Eleven må koble det læste med forhåndsviden og erfaring.
- For at svare skal eleven **tænke sig om** – svaret findes nemlig kun inde i elevens hoved.

4. spørgsmål

Hvis det var dig ...

- ❖ Svaret findes ikke i teksten, men kræver, at eleven kan sætte sig ind i en anden persons sted eller i en situation, som er beskrevet i teksten.
- ❖ Svaret kræver, at eleven kan skabe billede af, **hvis det var mig ...**

Mand bidt af giftig slange

En 40-årig mand blev i lørdags bidt af en kobra i sin lejlighed.

Kobraen er en farlig slange.

Når den bider sprøjter den gift i såret.

Giften kan slå et menneske ihjel.

Den 40-årige mand er alvorligt skadet.

Han behandles nu på hospitalet.

Manden havde mange giftige slanger i sin lejlighed.

Han havde også en kat og nogle fugle.

Politiet har afspærret lejligheden

og leder nu efter nogen, som kan

tage sig af dyrene.

Præcis dér

Tænk og led

Tænk dig om

Hvis det var dig ...

8 sider

Fra videooptagelse tekst 15

Lærer: Kan du finde på et spørgsmål?

Freja: Næh, jeg ved det ikke. Jamen jeg ved det altså ikke, hvad jeg skal svare. Hvad jeg skal sige.

Lærer: Hvad du skal spørge om. Nej. Okay. Det..

Freja: Det ved jeg altså ikke, hvad jeg skal spørge om.

Lærer: Nej. Men du kunne svare på det.

Freja: Men det det nemmere at svare ikke at spørge.

Udsagn fra lærer

”Som lærer åbner der sig pludselig muligheder for at finde tekster i de blade og aviser, jeg ser i min hverdag.

Fx kunne man nærlæse manchetten til en artikel efter metoden, så kan de måske lære, at de kan ”nøjes” med at læse den, og de behøver ikke bruge kræfter på at læse hele artiklen.”

RESULTATER

Indsamlet data

- Delprøver fra LOGOS
- Videoptagelser
 - 5 optagelser pr. gruppe (16 grupper)
- Lærerlog
 - 15 lærere / 16 tekstsamtaler
- Interview med lærere efter projektet
- Lærertræf
 - 14 lærere, 7 ledere og 4 projektmedarbejdere

Elever med autisme

- Signifikant fremgang
 - Læseforståelse
 - Lytteforståelse
- Loftseffekt
 - Ordidentifikation
 - Begrebsforståelse
- Målt med delprøver fra LOGOS

Elever med generelle indlæringsvanskeligheder

- Signifikant fremgang
 - Lytteforståelse
 - Ordidentifikation
- Ingen fremgang
 - Læseforståelse
 - Begrebsforståelse
- Målt med delprøver fra LOGOS

To metoder

- Ingen signifikant interaktionseffekt hverken for elever med autisme eller elever med generelle indlæringsvanskeligheder

De tre lande

- Interaktionseffekt kan ikke måles, fordi nogle af elevgrupperne er meget små

Når jeg nu skal prøve igen

- Andre evalueringsredskaber
- Mere luft i tidsplanen
 - Planlæg med 20 samtaler
 - Læg planer for 16 samtaler
- Fasthold
 - læringsmål
 - indhold, ide og rammer
 - elevudvælgelseskriterier
 - lærerudvælgelse
 - **konsulentfunktion**

På vej

- Tekster til brug i indskoling
- Tekster til brug på mellemtrin
- Evalueringsmaterialer
 - Tekstforståelse
 - Begrebsforståelse

www.laesning.dk, ca. 1.februar 2018

Referencer

- Pøhler, Lis (2017): *Strukturerede tekstsamtaler*, i Helga Borgbjerg Hansen og Brian Degn Mårtensson (red): *Specialdidaktik i teori og praksis – undervisning på specialskoler og i specialklasser*, Hans Reitzels Forlag.
- Pøhler, Lis (2015): *Strukturerede tekstsamtaler*, Nationalt Videncenter for Læsning.
- Høien, Torleiv (2014): *LOGOS*, Teoribaseret diagnosticering af læsevanskeligheder, Logometrica. www.logometrica.dk. Udkommet første gang 1999.
- Reichenberg, Monica og Ingvar Lundberg (2012): *Tekstforståelse gennem strukturerede tekstsamtaler*. Akademisk Forlag
- National Reading Panel (2000): *Teaching Children to Read: An evidence-based assessment of the scientific research literature on reading and its implications for reading instruction*, NIH Pub. No. 00-4769. Downloades fra: <http://www.nichd.nih.gov/publications/pubs/nrp/Pages/smallbook.aspx>.
- Rosenshine, Barak and Carla Meister (1994): *Reciprocal teaching: A review of the research*, *Review of Educational Research* 64: 479-530.
- Palinscar, Aannemarie Sullivan & Ann L. Brown: (1984): *Reciprocal Teaching of Comprehension-Fostering and Comprehension-Monitoring Activities*, i: *Cognition and Instruction*, Volume 1, Issue 2, p. 117-175.

